Nuorten Agenda 2030 -ryhmän kirjallinen asiantuntijalausunto aiheesta VNS 7/2025 vp Valtioneuvoston tulevaisuusselonteon ensimmäinen osa Strateginen toimintaympäristöanalyysi sekä skenaarioita vuoteen 2045.

Mitä osaamista tulevaisuudessa tarvitaan?

Suomen talous ja tuottavuus ovat kasvaneet jo pitkään verrokkimaita selvästi hitaammin. Selonteossa todetaan, että Suomen talouskasvu perustuu ennen kaikkea tuottavuuden kasvuun, jonka keskeinen tekijä on inhimillinen pääoma. Kestävyysosaamisen vahvistaminen läpi urapolkujen lisää valmiuksia vastata tulevaisuuden tarpeisiin. Korostamme kykyä luoda ja skaalata uusia innovaatioita välttämättömänä työelämätaitona tulevaisuudessa sekä talouden ja tuottavuuden kasvun kannalta ratkaisevana tekijänä. Suomen talouskasvun vauhdittamiseksi tarvitaan yritysten visionäärisyyttä, uudistumista ja innovaatioita, joiden moottorina ovat nuoret.

Innovaatiokyky ja uudistuminen menestyksen edellytyksinä

Korostamme erityisesti uusien luovien ratkaisujen roolia. Olemassa olevan toiminnan tehostaminen ja kustannussäästöt eivät paranna tuottavuutta merkittävästi pitkällä aikavälillä. Yritykset, jotka panostavat vain olemassa olevan tuotannon tai tuotteen parannuksiin, uhkaavat jäädä tiukasti kilpaillussa ja nopeasti muuttuvassa markkinaympäristössä jälkeen. Tämä ongelma kiteytyy hyvin selonteossa esitettyyn kehityskulkuun “hukatun potentiaalin maailmasta”. On varmistettava, ettei suomalainen yritysmaailma keskity liikaa menneisyyden saavutuksiin, vaan että yritystoiminnassa kannustetaan oma-aloitteisuuteen, luovuuteen ja uusiin, perinteistä poikkeaviin innovaatioihin, joihin voidaan myös investoida. Uusia tuotteita ja palveluita on kehitettävä enemmän, nopeammin ja menestyksekkäämmin.

Innovointikyvyn ja luovan osaamisen tärkeys korostuu tekoälyn kehityksen myötä. Tiedon soveltaminen ja uusien ratkaisujen kehittäminen saatavilla olevan tiedon pohjalta ovat olennaisia, sillä ihmisten on vaikea kilpailla tekoälyn kanssa pelkässä informaatio-osaamisessa. On tärkeää ymmärtää, millaista osaamista tekoäly tulevaisuudessa korvaa ja suunnata osaamista alueille, joilla ihmiset ovat vielä tekoälyä vahvempia. Koska tekoäly automatisoi suuren osan tiedonhankintaan liittyvistä tehtävistä eikä niiden merkitys työelämässä enää kasva yhtä paljon kuin takavuosina, luovaa ajattelua, opitun soveltamista ja innovatiivisuutta tulee tulevaisuudessa odottaa työntekijöiltä yhä enemmän. Ihmisen vahvuutena säilyy myös empatia ja kyky ymmärtää asiakkaiden joskus tiedostamattomiakin tarpeita.

Kestävyysosaaminen keskiöön

Innovaatiokyvyn lisäksi kestävyysosaaminen tulee korostumaan entistä vahvemmin tulevaisuudessa. Monille organisaatioille ilmastonmuutos ja luontokato ovat olennaisia riskejä esimerkiksi raaka-aineiden saatavuuden ja hinnan näkökulmasta. Nykyisessä toimintaympäristössä yritykset eivät pysty välttämään vastuullisuus- ja kestävyystekoja. Sekä EU:n että kansallisen tason sääntely edellyttää kestävyysvaatimusten seurantaa ja omaan toimintaan liittyvien vaikutusten raportointia, ja sääntely tulee vain kiristymään tulevaisuudessa. Velvoitteiden lisäksi kestävä liiketoiminta on yrityksen tuloksen ja pitkän aikavälin menestyksen kannalta tärkeää ja voi toimia tehokkaana kilpailuetuna. Esimerkiksi sijoittajat edellyttävät yhä useammin kestävyyttä ja vastuullisuutta yrityksiltä, sillä vähäinen kiinnostus

kestävyyttä kohtaan on taloudellinen riski tilanteessa, jossa osa yrityksistä on jo valmiiksi lainsäädäntöä edellä. Kestävyys vaikuttaa myös entistä enemmän kuluttajien ostopäätöksiin.

Kun markkinat siirtyvät kohti kestävämpiä ratkaisuja, Suomen on syytä vahvistaa omaa maakuvaansa edistämällä kestävän kehityksen tavoitteita nykyistä tehokkaammin. Meidän on tartuttava mahdollisuuteen tarjota kestävämpiä ratkaisuja muille maille ja yrityksille. Olemalla edelläkävijä vihreän siirtymän toteutuksessa Suomesta tulee houkuttelevampi investointikohde vihreiden ratkaisujen kehittämiselle ja käyttöönotolle. Suomella on myös hyvät mahdollisuudet toimia tärkeänä vientimaana esimerkiksi uusiutuvan energian, kestävämmän teknologian ja kestävyysosaamisen suhteen. Haluamme, että Suomi on edelläkävijä ja kykenee toteuttamaan vihreän siirtymän menestyksellisesti, kuten selonteossa esitetty “vihreän siirtymän voittokulku” kuvaa.

Korostamme kokonaisvaltaista kestävyysosaamista niin työelämässä kuin sen ulkopuolellakin. Kestävyysosaamisen tärkeys heijastuu arjen valinnoissa, kulutustottumuksissa ja kansalaistoiminnassa, joilla on merkittävä vaikutus yhteiskunnan ekologiseen, sosiaaliseen ja taloudelliseen kestävyyteen. On olennaista, että ihmisillä on mahdollisuus kehittää kestävyysosaamistaan koko työuran ja elämän ajan. Painotamme jatkuvan oppimisen mahdollisuuksia, joita voidaan edistää organisaatioiden, korkeakoulujen, erilaisten tukirakenteiden sekä kulttuuristen käytäntöjen avulla. Tämä luo perustan kestävälle ja toimintakykyiselle yhteiskunnalle tulevaisuudessa.

Työyhteisöjen kehittäminen

Jotta uudistumishalua, rohkeutta, innovointikykyä ja kestävyysosaamista saadaan laajemmin integroitua työelämään, kannustamme yrityksiä monimuotoistamaan päätöksentekijäjoukkoaan monilta osin, mutta erityisesti iän suhteen. Monimuotoiset tiimit ovat tutkitustikin innovatiivisimpia, mutta silti Suomessa päätöksentekijät ovat usein keskenään hämmentävän samankaltaisia aina koulutustaustaa ja ikää myöten. Nuorten uteliaisuus, luovuus, kyky sopeutua muuttuvaan maailmaan ja valmius ottaa riskejä luovat perustan, joka vahvistaa yritysten innovaatiopotentiaalia, avaa uusia kasvumahdollisuuksia ja vauhdittaa uudistumista. Nuoret omaksuvat nopeasti uusia ajattelutapoja, työkaluja ja toimintamalleja, eikä vanhan puolustaminen tai poisoppiminen ole heille samanlainen haaste kuin se voi edeltäville sukupolville olla. Nuorilla on myös kyky hyödyntää uusinta teknologiaa tavoitteidensa saavuttamiseksi ja päätöksentekonsa tueksi.

Nuorten päätöksenteko on myös tyypillisesti vahvemmin tulevaisuuteen suuntautunutta kuin iäkkäämpien johtajien, mikä voi edistää yrityksen kunnianhimoa sekä sitoutumista kestävään kehitykseen ja vastuulliseen liiketoimintaan. Nuorilla olisi paljon annettavaa kestävän kasvun edistämiseen päätöksentekoelimissä, sillä he ovat kasvaneet aikakaudella, jossa ilmastonmuutos, luonnon monimuotoisuus ja sosiaalinen vastuu korostuvat. Nuoriin nämä asiat vaikuttavat myös eniten. Suomessa juuri nuoret ovat edelläkävijöitä vastuullisessa kuluttamisessa ja toimivat usein työpaikoillaan kestävien ratkaisujen puolestapuhujina.

Nuoret ovat uskaliaampia ottamaan riskejä, joka on keskeistä esimerkiksi tutkimus- ja tuotekehitysinvestoinneille ja siten innovaatioiden syntymiselle. Lisäksi nuoret ovat niitä, jotka orientoituvat tulevaisuutta kohti ja ovat tulevaisuudessa asiakkaita. Nuorten näkemykset ovat tärkeitä, sillä heillä on usein aiempia sukupolvia parempi kyky hahmottaa tulevaisuuden trendejä,

kulutustottumuksia ja muuttuvia tarpeita. Nuorten Agenda 2030 -ryhmä pitää välttämättömänä, että nuoret ovat nykyistä laajemmin mukana elinkeinoelämän kehittämistä koskevassa päätöksenteossa.